

Preferencije za čitanje i poticanje na čitanje poezije učenika predmetne nastave Osnovne škole *Grabrik* u Karlovcu

UDK: 373.3

821.163.42-1

159.955:371.26

Stručni članak

Primljeno: 27. 4. 2011.

Mr. Bogdanka Conjar¹

boconjar@gmail.com

OŠ Grabrik, Karlovac

os-karlovac-005@skole.t-com.hr

Zlata Lukšić²

zlata.luksic@skole.hr

¹ Bogdanka Conjar je diplomirana učiteljica razredne nastave, mentorica. Magistrirala je 2008. god. na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu i stekla zvanje magistar nastave i organizacije u osnovnoj školi a od 2011. ima status dramskog pedagoga. S timom stručnjaka iz Centra za odgoj i obrazovanje radi na prilagodbi lektirnih djela za djecu s teškoćama u učenju. Autorica je i koordinatorica projekta *Preventivni program rada s potencijalno darovitim učenicima*.

² Zlata Lukšić je nastavnica hrvatskog jezika i bibliotekarstva. Školovala se u rodnom Osijeku a počela raditi u Karlovcu, u OŠ Dragojle Jarnević; potom u PŠ Skakavac. Sa svojim je učenicima uspješno sudjelovala na raznim literarnim susretima i jezičnim natjecanjima. Bili su nekoliko puta u haiku radionicama na Goranovom proljeću; zapaženi su u dramskoj radionici u sklopu novigradskog proljeća, a pet su puta bili pozvani na Lidrano, na državnoj razini, iz područja pisanog stvaralaštva.

Sažetak

Rad govori o čitanju lirske poezije u okviru ostalih književnih vrsta te čitanju pojedine vrste lirske pjesme učenika jedne smjene predmetne nastave OŠ Grabrik Karlovac. Cilj istraživanja je bio istražiti interes učenika za čitanje poezije za koji se pretpostavlja da je slab te pronaći model koji bi motivirao učenike za čitanje. Podaci su prikupljeni anketnim upitnikom na uzorku od 173 učenika predmetne nastave i obrađeni prema spolu i dobi. Od književnih vrsta učenici najviše vole čitati romane. Djevojčice više vole čitati sve vrste književnih djela od dječaka. Statistička značajnost prema spolu pokazala se kod književnih vrsta pjesme, romana i bajke pri čemu djevojčice pokazuju statistički značajno veći interes za njihovo čitanje. Dječaci statistički značajno više vole čitati domoljubne pjesme od djevojčica. Učenici predmetne nastave najviše vole čitati šaljive pjesme.

Nakon prikupljanja i analize podataka pristupljeno je promišljanju metodičkih modela poticanja čitanja lirske poezije. Osmišljeno je i dva puta provedeno *Čitanje pod zvijezdama* s generacijom učenika 6. razreda u obliku multimedijskog pristupa lirskoj poeziji.

Ključne riječi: osnovna škola, lirska poezija, književna vrsta, motivacija, metodički model

Uvodna razmatranja

Hrvatski jezik kao nastavni predmet sastoji se od četiri nastavna područja: književnost, hrvatski jezik, izražavanje i stvaranje i medijsku kulturu.

Književnost je umjetnost riječi, a ukupnost književnih djela koja čine književnost prema srodnim temeljnim obilježjima dijelimo na tri književna roda: liriku, epiku i dramu.

“Ishodište lirske pjesme čini proživljavanje lirskog subjekta u određenom trenutku. Ona je umjetnost trenutka u kojem se zgušnjava pjesnikovo emocionalno i misaono iskustvo” (Rosandić, 1978., str. 21). Lirika izražava subjektivni pjesnikov doživljaj, osobno osjećanje, refleksije te emocionalne i misaone reakcije na vanjski svijet. Uz lirska osjećanja, lirika iskazuje osjećanja većeg skupa, pa i samog društva.

Lirika je prvi odgovor, prva intimna reakcija na konkretne društvene i povijesne situacije, ali samo na svoj lirski način i svojim lirskim izražajnim sredstvima. Lirizam je izravno očitovanje čovjekove ličnosti i duševnosti, njegova osjećanja, opredjeljenja i stava.

Osnovni elementi pjesničkog jezika jesu metafora i ritam.

Metafora je uporaba riječi u prenesenom ili slikovitom značenju. Ona je bitna i nezamjenjiva u stvaranju novoga, izražajnijeg i sadržajnijeg jezika. Osnova je poetskog organizma. I svaka uspjelija metafora je mala pjesma za sebe jer predstavlja uočavanje jednog sitnog isječka iz života i jednog dojma, trenutka koji je u njoj osvijetljen i preobražen. Ona osnovno značenje mijenja u figurativno. "Poezija za djecu se obraća dječjim mogućnostima doživljavanja, pa su literarne aluzije, prirodno, reducirane, a metafore bliske djeci" (Zalar, 2001., str. 19).

Šabić (1983.) ističe da je ritam u djetetu. Ritmičnost u lirskoj pjesmi čine skladnost emocije i izraza. Ona je jedna os osnovnih značajki i pjesničkog izraza. To je raspored slova, slogova i riječi koji se ravnomjerno ponavljaju. Prema Bouša (2009.) ritmičnost u stihu kod čitatelja stvara predispoziciju za emocionalno-misaono doživljavanje pjesme.

Snagu pjesničkog izraza pojačava izbor riječi, njihov poredak u stihu, ponavljanje, stanke.

Poticaaj za doživljavanje ili motiv lirike može biti sve što uzbuđuje čovjekovu čuvstvenost. Nema i ne može biti nikakva ograničenja, jer i najbeznačajnije pojave u životu jednako kao i velika zbivanja i ljudske tragedije, mogu izazvati uzbuđenja i prikladnu atmosferu za stvaralačku aktivnost.

Lirska pjesma je složena struktura u koju treba ponirati cjelokupnim duhovnim bićem. Njezina se posebnost očituje u drukčijem zvučanju od proznog govora, drukčijoj organizaciji jezika, zgusnutosti izraza, slikovitosti i sugestivnosti.

Zato učenike treba postupno uvoditi u te posebnosti lirske poezije i razumijevanje njezina govora. Osnova prihvaćanja poezije je element začudnosti i tajne. To je prema Šabić (1983.) prvi uvjet da dijete poželi ući u svijet pjesme.

Prema Rosandiću (1988.) tri su faze razumijevanja lirike kod djece. U prvoj fazi školovanja (razredna nastava) učenici se usmjeravaju prema lirskoj poeziji u kojoj su prisutni motivi iz dječjeg i životinjskog svijeta i pejzažni motivi. U toj fazi oni mogu ući u svijet pjesničke slike, osjetiti ritam, izraziti emocionalni doživljaj poezije i zamisliti svijet koji nudi lirska pjesma. U drugoj fazi (5. i 6. razred) u lirskoj poeziji pronalaze motive koji su bliski njihovim sklonostima (šaljivi motivi, motivi iz djetinjstva, prirode i životinjskog svijeta). U njihovu doživljavanju stihova dolazi do izražaja pronicavost, aktivnost i neposrednost. Učenici te dobi zamišljaju i dograđuju pjesničke slike te osjećaju muzikalnost pjesničkog jezika. Lirika na njih djeluje inspirativno. Učenici svoja iskustva i zanose pokušavaju izraziti lirski i slikovito. U trećoj fazi (7. i 8. razred) učenici su usmjereni na emocionalnost, misaonost, intimu i socijalne teme u lirskom izričaju. To je faza u kojoj su posebno osjetljivi na duboka emocionalna proživljavanja, socijalnu nepravdu i pjesnikov odnos prema svijetu.

Uočavaju sklad teme i ritma u pjesmi, snagu pjesničkih slika kao i ugođaj pjesme i motive kojima je on ostvaren. Zato u ovoj fazi nije dovoljno samo vidjeti i čuti elemente koje nudi lirska pjesma, već je prijeko potrebno prodirati u njezin emocionalni sadržaj, doživljajnost, elemente kojima se ostvaruju reakcije primatelja.

Motiviranje učenika za prihvaćanje pjesničkog djela

Prema Vizek Vidović i sur. (2003.) motivacija je idejna pokretačka snaga koja nas navodi na određenu aktivnost. Djeluje na ishode učenja, ali je i najteža za mjerenje. Ona obuhvaća sve unutarnje i vanjske poticaje za učenje. Zadatak je nastavnika pronaći one motivacijske tehnike koje će kod učenika povećati interes za učenje i samostalni rad.

U pripremi za interpretaciju lirske poezije nastavnik treba odabrati motivacijsku tehniku u skladu s idejno-estetskim značajkama pjesme i doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika. Stoga on mora poznavati psihološke osobine učenika

Prema Rosandiću (1988.) u pristupu lirskoj poeziji posebno značenje imaju motivacije utemeljene na osobnim iskustvima učenika. Iskustva učenika povezana su s njihovim emocionalnim, socijalnim, moralnim i intelektualnim osobinama i doživljajima. Sve što učenik nosi u svom duhovnom svijetu aktivira se motivacijom.

Motivacijske tehnike odnose se na poticanje slušnog, vidnog, osjećajnog i taktilnog kod djeteta. One mogu biti utemeljene na glazbenom, likovnom i filmskom predlošku koji otvara put za dublje doživljavanje pjesničkog djela. Lirsku poeziju učenici prihvaćaju s većim interesom i emotivno dublje ako su pripremljeni i dovedeni u određeno raspoloženje i ugođaj. Posebno su korisne opuštajuće motivacijske tehnike koje razvijaju osjećaj sigurnosti, opuštenosti i otvorenosti prema predstojećom lirskom pjesmom. Motivacijom se potiče interes djece za poezijom. Ona treba kod djeteta izazvati osjećaj radosti i ugođe koji će pružiti mogućnost slobodne aktivne komunikacije s lirskom pjesmom.

Istraživanje

Ciljevi

Ciljevi istraživanja su utvrditi koju vrstu književnog djela (roman, bajka, basna, pjesma, drama) učenici predmetne nastave rado čitaju te koju vrstu pjesme (šaljivu, ljubavnu, pejzažnu, domoljubnu) najviše vole. Pretpostavka je da učenici nerado čitaju pjesme, a ona proizlazi iz svakodnevne nastavne prakse učitelja hrvatskog jezika.

S obzirom na istraživanja koja pokazuju biološke razlike prema spolu u leksičkom razvoju djece (Springer i Deutsch, 1989., Bryden, 1982., McGlone, 1980.) kao

i utjecaj jezične okoline (Cherry i Lewis, 1978., Gurman Bard i Anderson, 1983., prema Vasta i sur. 1998.) te vrsta igre koju preferiraju djevojčice i dječaci (O'Brien i Nagle, 1987, prema Vasta i sur. 1998.), pretpostavlja se da će djevojčice pokazati veći interes za čitanje od dječaka.

Problemi

1. kod učenika predmetne nastave utvrditi preferencije za čitanje određene vrste književnog djela
2. utvrditi preferencije za čitanje prema spolu i dobi
3. utvrditi koju vrstu pjesme učenici predmetne nastave preferiraju
4. odrediti udio svake vrste pjesme u ukupnom rezultatu

Uzorak i organizacija istraživanja

Istraživanje je provedeno šk. god. 2009/10. u OŠ Grabrik. Uzorak je prigodan. Ukupno je ispitano 173 učenika predmetne nastave, od toga 93 djevojčice i 80 dječaka (tanlica 1). Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom (u prilogu).

Tablica 1. Prikaz uzorka

	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	ukupno
m	21	18	20	21	80
ž	22	19	22	30	93
ukupno	43	37	42	51	173

Uzorak varijabli

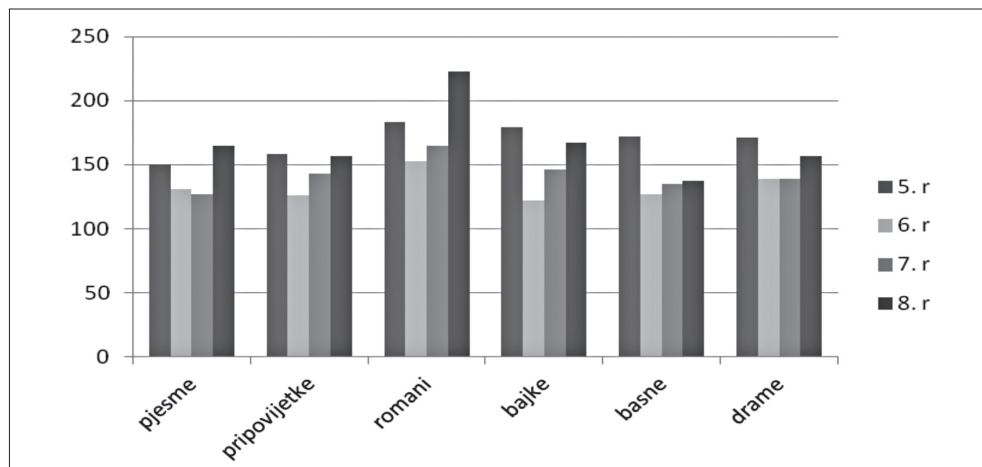
Nezavisne varijable: spol, dob

Zavisne varijable:

1. preferencija određene književne vrste (bajka, basna, roman, pjesma, drama, igrokaz)
2. preferencija određene lirske vrste (pejzažna, ljubavna, šaljiva, domoljubna)

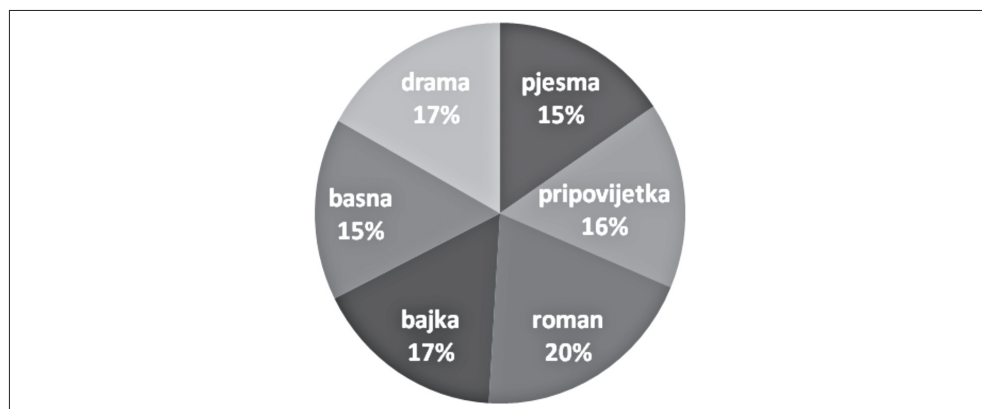
Rezultati i rasprava

Koliko učenici rado čitaju različite vrste književnih djela

Grafikon 1. Preferencija vrste književnog djela prema uzrastu

Iz Grafikona 1. vidljiv je interes za čitanje romana u svim razredima, a javiše romane vole čitati učenici 8. razreda. Učenicima 6. i 7. razreda pada interes za čitanje svih književnih vrsta. Dodatni rezultati istraživanja koji bi išli u smjeru pretpostavke opterećenosti učenika 6. i 7. razreda bi pokazali je li razlog u slabijem interesu nedostatak vremena za čitanje ili programski zahtjevi nastavnog predmeta hrvatski jezik koji u tim razredima daju naglasak na jezične sadržaje (gramatiku) pri čemu se pretpostavlja nedostatak motivacije za čitanje, ili nešto drugo.

Grafikon 2. Ukupni rezultati preferencija književnih vrsta

U ukupnim rezultatima koji pokazuju interes za čitanje određene književne vrste u predmetnoj nastavi OŠ Grabrik, 20% učenika najviše pokazuje interes za čitanjem romana. Zatim slijedi interes za čitanjem bajki i drame (17%), pripovijetke (15%) te basne i pjesme podjednako (15% učenika).

Tablica 2. Preferencije za čitanje pojedine književne vrste prema spolu

	M dječaci	SD dječaci	M djevojčice	SD djevojčice	t(df)	Sig(2-tailed)
pjesma	2,65	1,133	3,51	1,095	-5,095(171)	0,000
pripovijetka	3,09	1,100	3,34	1,196	-1,430(171)	0,151
roman	3,68	1,335	4,30	0,878	-3,626(171)	0,000
bajka	3,06	1,304	3,67	1,315	-3,035(171)	0,003
basna	3,01	1,354	3,19	1,378	-0,857(171)	0,393
drama	3,41	1,410	3,67	1,204	-1,334(171)	0,184

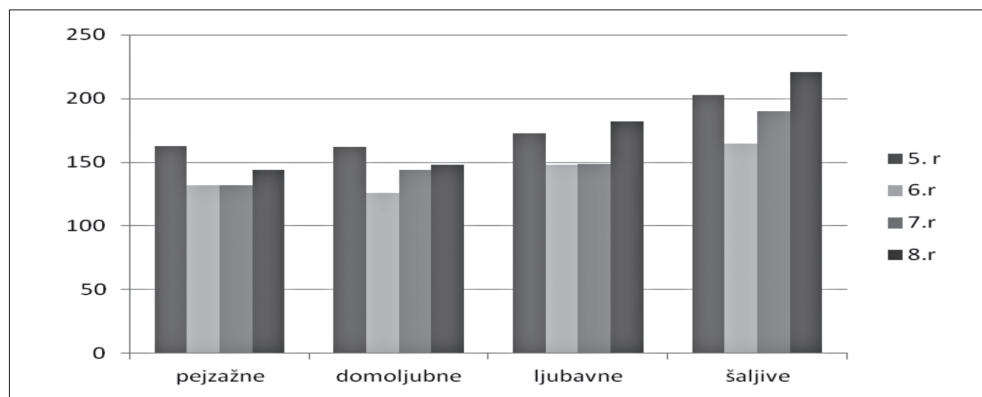
Statistički značajne razlike prema spolu u interesu za čitanje pojedine književne vrste vidljive su kod pjesme, romana i bajke. Tablica pokazuje sljedeće:

1. Prosječan interes za čitanje pjesama koji su pokazale djevojčice ($M=3,51$) je znatno veći od prosječnog interesa koji su pokazali dječaci ($M=2,65$). Kako je t-vrijednost (-5,095) veća od granične tablične vrijednosti (2,61), zaključuje se ($p=01$) da postoji statistički značajna razlika u interesu za čitanje poezije prema spolu kod učenika predmetne nastave ($N=173$) OŠ Grabrik Karlovac. Djevojčice statistički značajnije pokazuju interes za čitanje pjesama od dječaka.
2. Statistička značajnost prema spolu u interesu za čitanje romana je također postojana. Prosječan interes za čitanje romana kod djevojčica ($M=4,3$) je veći od prosječnog interesa kod dječaka ($M=3,68$). T-vrijednost (-3,626) je veća od granične tablične vrijednosti (2,61) te se zaključuje uz 99% sigurnosti da postoji statistički značajna razlika prema spolu u interesu za čitanje romana. Djevojčice statistički značajnije pokazuju interes za čitanje romana od dječaka.
3. Iz tablice je vidljivo da statistički značajne razlike postoje kod interesa za čitanje bajki. Prosječan interes za čitanje bajki kod djevojčica ($M=3,67$) je veći od prosječne vrijednosti interesa kod dječaka ($M=3,06$). Vrijednost t-testa ($t=-3,035$) je veća od od granične tablične vrijednosti (2,61) iz čega se zaključuje da postoji statistički značajna razlika prema spolu u interesu za čitanje bajki. Djevojčice statistički značajnije pokazuju interes za čitanje bajki.

Rezultati koji pokazuju učeničke interese za čitanje ostalih književnih vrsta ne ukazuju na statistički značajne razlike, iako se čini da djevojčice pokazuju više interesa za čitanje svih književnih vrsta od dječaka.

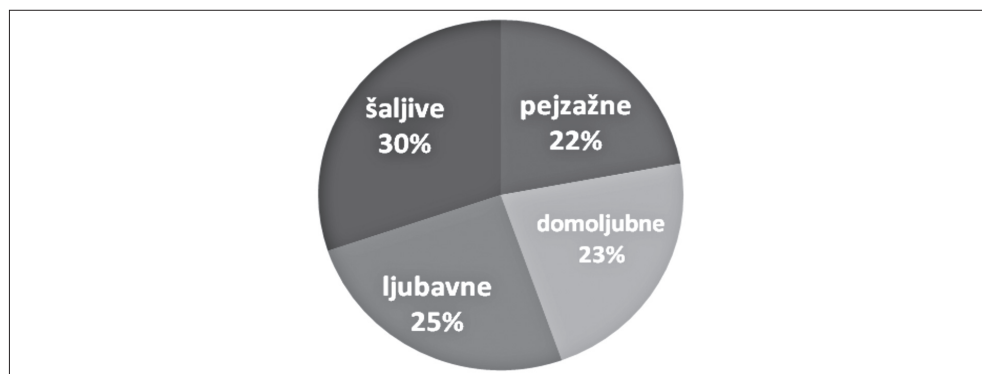
Slijedom ovog istraživanja bilo bi korisno i nadasve poželjno istražiti razloge razlikama u interesu za čitanje prema spolu kod učenika predmetne nastave.

Koju vrstu pjesama učenici vole čitati

Grafikon 3. Preferencija određene lirske vrste prema uzrastu

Iz Grafikona 3. se iščitava interes za čitanje šaljivih pjesama u svim razredima predmetne nastave. Zankovit je pojačan interes za čitanje svih ispitivanih vrsta lirike kod učenika 5. i 8. razreda. U 6. razredu pada interes za čitanje lirike da bi se u 7. razredu povećao, izuzev kod pejzažne pjesme kod koje je interes za čitanje lirike izjednačen u 6. i 7. razredu.

Grafikon 4. Ukupni rezultati preferencija određene lirske vrste

Iz Grafikona 4. vidljivo je da učenici predmetne nastave OŠ Grabrik najviše pokazuju interes za čitanje šaljivih pjesama (30%). Slijedi interes za čitanje ljubavnih pjesama (25%), zatim domoljubnih (32%) pa pejzažnih (22%).

Tablica 3. Preferencije za čitanje pojedine lirske vrste prema spolu

	M dječaci	SD dječaci	M djevojčice	SD djevojčice	t(df)	Sig(2 -tailed)
pejzažna	3,03	1,310	3,5	1,251	-2,433 (171)	0,016
domoljubna	3,48	1,186	3,11	1,187	2,069 (171)	0,040
ljubavna	3,24	1,323	4,24	0,935	-5,829 (171)	0,000
šaljiva	4,48	0,945	4,55	0,838	-0,532 (171)	0,595

Tablica 3 pokazuje da postoje razlike prema spolu u interesu za čitanje svih vrsta poezije izuzev šaljive. Najnaglašenija razlika prema spolu u interesu za čitanje poezije je kod ljubavne pjesme. Prosječan interes za čitanje ljubavne poezije kod djevojčica (M=4,24) je veći od prosječnog interesa kod dječaka (M=3,24). Kako je t vrijednost (-5,829) veća od granične vrijednosti (2,61), zaključuje se (p=0,01) da postoji statistički značajna razlika u interesu za čitanje ljubavne poezije prema spolu. Djevojčice statistički značajno više pokazuju interes za čitanje ljubavne poezije od dječaka.

Veći interes za čitanje pejzažne pjesme pokazuju djevojčice (M=3,5) nego dječaci (M=3,03). Kako je t vrijednost (-2,433) veća od tablične granične vrijednosti (1,98) uz p=0,05 zaključuje se da je razlika statistički značajna. Djevojčice statistički značajno više pokazuju interes za čitanje pejzažne pjesme od dječaka.

Prosječan interes za čitanje domoljubne pjesme kod djevojčica (M=3,11) je manji od prosječnog interesa dječaka (M=3,48). Kako je t vrijednost (2,069) veća od granične tablične vrijednosti (1,98), s 95% sigurnošću zaključujemo da postoji statistički značajna razlika u interesu za čitanje domoljubne pjesme. Dječaci statistički značajno više vole čitati domoljubne pjesme od djevojčica.

Projekt *Čitanje pod zvijezdama*

Istraživanje je pokazalo slabiji interes učenika za prihvaćanje i dublje poniranje u poetski izraz. Promišljeni su načini i metodički modeli koji bi učenike potakao na direktnije uključivanje i sustavnije praćenje tematike vezane za liriku koju propisuje Nastavni plan i program. Autorice ovih redaka dobile su ideju promatrajući realizaciju projekta *Čitanje pod zvijezdama Hrvatskog čitateljskog društva* koji se odvijao

u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" u Karlovcu. Tako zvučan naslov projekta svakako je privukao mnogobrojne slušatelje, no iznenađenje je uslijedilo spoznajom da nedostaju zvijezde, noć, očekivana čarolija. Odlučeno je da sami u školi napravimo čaroliju.

U suradnji s nastavnicom informatike i ostalim nastavnicima koji su željeli i sami doživjeti nešto lijepo i čarobno, uključili smo učenike u projekt *Čitanje pod zvijezdama* čiji je osnovni cilj bio potaknuti učenike da istražuju, čitaju i dožive lirsku pjesmu. Za probni uzorak odabrana su dva razredna odjela šestaša kod kojih je primijećena prilična nediscipliniranost i lošija komunikacija na relaciji učenik -učenik i učenik-učitelj. Plan rada obuhvaća organiziranje aktivnosti dva puta godišnje, jednom u polugodištu.

Zvezdana poezija

Prvo čitanje pod zvijezdama realizirano je 18. 03. 2010. u prostorijama školske knjižnice. Nazvano je *Zvezdana poezija*. Mjesec dana prije realizacije učenicima je objašnjen cilj projekta i zadana tema o kojoj su trebali pronaći određene pjesme i pripremiti njihovu interpretaciju. Time su potaknuti na istraživački rad. Zadatak im je bio ponijeti laser ili bateriju. Ta informacija ih je držala u nestrpljivom iščekivanju i začudnosti.

Tema prvog čitanja pod zvijezdama je bila *Noć...* U čitanju su sudjelovali i učenici i učitelji koji su to željeli (36 učenika šestog razreda, 4 učenika glazbenika 7. razreda i 9 učitelja). Učenici koji nisu željeli čitati, ali su željeli gledati, bili su u gledalištu, pod uvjetom da na kraju čitanja i oni rješavaju postavljeni zadatak.

Učitelji su imali zadatak pripremiti prezentaciju na temu noći, osigurati prostor (školska knjižnica), pronaći pjesmu i naučiti je interpretativno čitati te osmisлити ugođaj.

Klupe u školskoj knjižnici bile su posložene u krugove. Na svakom mjestu nalazila se jedna velika upaljena svijeća, žuta zvijezda s imenom učenika ili učitelja te mala dušica. Na poleđini zvijezde pisala je izreka o ljubavi, životu, prijateljstvu, životnim ciljevima.

Iz knjižnice osvijetljene svijećama dopirali su tonovi gitare jednog sedmaša. Učenici i učitelji su ulazili u poluosvijetljen prostor i tražili svoja mjesta koja su prethodno označena. Kad su se svi smjestili, pokazana je prezentacija motivirajućih slika sutona i noći praćena glazbom. Posljednji slajd Mliječne staze zaustavljen je tijekom cijelog događanja.

Prema unaprijed sastavljenom rasporedu učenici i učitelji su čitali svoje odabrane stihove. Redoslijed čitanja bio je određen paljenjem dušice ispred svakog čitača. Svijeće su palili učenik i učenica, obučeni u kostime mjeseca i zvijezde. Tako su

omiljena nebeska tijela bar u igri sišla među učenike i obradovala ih izazivajući čuđenje, tišinu. U zraku je lebdjela ljubav.

Povremeno, faze noći pokazivane su reflektorima u bojama. Na stolu u sredini prostorije stajala je kugla koja je reflektirala zvjezdano nebo na stropu knjižnice.

Ponekad su čitanje stihova pratili učenici na gitarama, a neke pjesme slušane su u izvođenju profesionalnih interpretatora (*Balada iz predgrađa* i *Dugo u noć, u zimsku dugu noć*). Između nekih čitanja uslijedilo je slušanje poticajne glazbe (Vangelis).

Na kraju čitanja na stolovima su nastali svijetleći krugovi od dušica što je pridonijelo općem ugođaju. Nakon čitanja učenici su dobili zadatak da svojim laserom ili baterijom na stropu knjižnice označe dio svoga svemirskoga prostora, traže svoju zvijezdu, isprepliću putove, putuju zvjezdanim stazama, druže se u nebeskim prostranstvima i obogate ga svojim sjajem.

Nakon igre svjetlom uslijedio je pisani zadatak. Na slajdu Mliječne staze postavljena su dva pitanja: *Tko sam ja? Što želim?* Svim učenicima i učiteljima je postavljen zadatak da u obliku kratke pisane forme odgovore na postavljena pitanja. Zadatak je trebalo riješiti u roku od 10 minuta.

Na iznenađenje učitelja, učenici su prihvatili zadatak i pronašli mjesto za njegovu realizaciju na nevjerojatnim mjestima poput poda, koljena, zida, među policama s knjigama...

Ono što je posebnost te aktivnosti jest zajednički zadatak za učenike i učitelje. Učenici su prvi put mogli osluhnuti lirsku dušu svojih učitelja i čuti interpretativno čitanje nastavnika koji ne predaju hrvatski jezik.

Nakon 10 minuta uslijedilo je čitanje nastalih uradaka. I sami učenici su se začudili koliko su bili uspješni u tako kratkom vremenskom roku. Učenici su za uspomenu ponijeli svoju zvijezdu sa stola s porukom na poleđini zvijezde.

Na rastanku je dogovorena tema sljedećeg čitanja, a to je Prijateljstvo...

Poezija pod zvijezdama

Učenici su s nestrpljenjem iščekivali sljedeće čitanje. Priprema učenika i učitelja tekla je kao i za prvo čitanje. Trebali su pronaći pjesmu na temu prijateljstva i naučiti je izražajno čitati. Zadatak je bio pripremiti i donijeti bateriju. Drugo čitanje pod zvijezdama nazvano je *Poezija pod zvijezdama*. Održano je 14. 10. 2010. u večernjim satima u školskoj knjižnici. Sudjelovalo je 39 učenika sedmog razreda, 4 učenika glazbenika osmog razreda i 13 učitelja.

Učenici nisu ni slutili da su im učitelji pripremili nešto drugačije čitanje od onog prvog.

Stolci u knjižnici su bili poredani u krug jer i prijateljstvo mora biti zatvoreni krug. Ono mora biti obostrano. Jedino je tako pravo!

Učenici koji su željeli gledati sjedili su u publici.

Na sredini je bio tamnoplavi hamer. Svaki stolac bio je obilježen imenom učenika ili učitelja. Prije početka učenici su stajali pred vratima knjižnice u koloni. Dvoje učenika je držalo košare sa svjećicama, a dvoje ih je palilo i dodavalo pojedinom učeniku iz kolone. Učenik s upaljenom svjećicom ulazio je u knjižnicu iz koje su dopirali zvukovi bubnjeva. Svijeću je spuštao na tamnoplavi hamer formirajući krug. Kad su svi učenici ušli i pronašli svoje mjesto, pokazana je prezentacija s mislima i izrekama o prijateljstvu.

Čitanje poezije kretalo se u krug. Svatko je sam sebi svijetlio svojom baterijom dok je čitao u polumraku. Povremeno su čitanje upotpunjavali zvuci violine, gitare i bubnjeva čime se postizala visoka motiviranost i naglašavala ritmičnost i zvučnost lirskog izričaja. Ugođaj je bio nevjerovatan, vrhunski. Osjetila se uživljenost u čitanju pjesme i doživljaj pročitanog. Vladao je mir, sklad, opuštenost, povezanost. Svi su u čitanju bili jednako važni, jednako zastupljeni, izjednačeni s učiteljima. Nije se osjetila razlika između učitelja i učenika. Svima je u ovom trenutku bilo važno prijateljstvo, povezanost pa makar i na trenutak.

Nakon čitanja opet je uslijedio samostalni zadatak za sve sudionike, i učenike i učitelje. Trebalo je napisati kratku lirsku formu na zadane teme:

- Lijepo je na Zemlji dok ima na njoj pjesama niklih iz ljubavi
- Nalazim li sebe među djecom nasmijanom
- Srebrnom cestom hodim...
- Tragovi u srcu

Aktivnost pisanja trajala je 10 minuta. Radilo se u zanosu s visokom motivacijom i potrebom za samoizražavanjem. Čitanjem se moglo vidjeti bogatstvo unutaršnjeg svijeta i proživljavanja i učitelja i učenika. Bilo je to uzajamno prenošenje pozitivnih vibracija koje se trebaju osjetiti sve do sljedećeg čitanja. Na kraju susreta zadana je tema za sljedeći susret: *Ja u okrilju obitelji*.

Zaključak

Lirika svojim izborom riječi, zvučnošću, osjećajnošću i emocijama kod čitatelja izaziva osjećaj zanosu, sreće, zadovoljstva. Ona daje krila maštovitom svijetu čitatelja i uči ga socijalnim i emocionalnim vještinama. U svojoj komunikaciji s čitateljem, lirika produbljuje misli, obogaćuje ih, osnažuje emocije, razvija mišljenje od asocijativnog do analitičkog.

Rezultati istraživanja jasno pokazuju da učenici, naročito dječaci, baš i ne vole čitati liriku.

Dječaci preferiraju domoljubnu pjesmu, dok djevojčice preferiraju ljubavnu pjesmu. Djevojčice statistički značajno više pokazuju interes za čitanje lirike, romana i bajki.

Interes za čitanje poezije opada s uzrastom sve do 8. razreda. Osnovno pitanje koje se nameće jest zašto je to tako? Jesu li metodički modeli interpretacije lirike neprilagođeni, nedostatni ili je izbor pjesama takav da nije zanimljiv ili nije prilagođen doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika? Ova pitanja svakako zahtijevaju dodatna istraživanja kojima bi se produbilo shvaćanje problematike nepopularnosti lirike kod učenika.

Opisani model poticanja čitanja lirike (i pisanja potaknutog čitanjem) pokazuje mogućnost i potrebu primjene različitih pristupa lirici. Valja istraživati i primjenjivati one metodičke modele koji će učenicima biti prihvatljivi i zanimljivi. Pretpostavka je da tek mali odmak od "razreda" dovodi do bolje spoznaje lirskog izričaja i ugodnog susreta s tim tajanstvenim svijetom lirike. Uz veću unutarpredmetnu i međupredmetnu korelaciju i integraciju možda bi učenici više prihvaćali lirski izraz i u većoj mjeri ga razumjeli. No, sve ove pretpostavke zahtijevaju dodatna istraživanja i provjere u praksi.

Ima li doista opisani model utjecaja na razvoj interesa za čitanje poezije kod učenika, pokazat će se analizom ankete koja će se provesti krajem 8. razreda kod učenika koji su obuhvaćeni projektom.

Literatura

- Bouša, D. (2009.). Priručnik za interpretaciju književnog djela. Zagreb: Školska knjiga.
- Bryden, M. P. (1982.). *Laterality: Funcional asumetry in the intact brain*. New York: Academic Press.
- Diklić, Z., Rosandić, D. i Šabić, G. (1990.). *Dozivi i odzivi lirske pjesme*. Zagreb: PKZ
- McGlone, J. (1980.). *Sex differences in human brain asymmetry: Critical survey*. *Behavioral and Brain Sciences*, 3. (str. 215-227)
- Rosandić, D. (1988.). *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Rosandić, D. (1978.). *Književnost u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Springer, S.P. i Deutsch, G. (1998.). *Left brain, right brain*. New York: W. H. Freeman.
- Šabić, G. (1983.). *Lirska poezija u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vasta, R., Haith, M.M. i Miller, A.S. (1998.). *Dječja psihologija*; Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vizek Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović Štetić, V. i Miljković, D. (2003.). *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP-VERN.
- Zalar, D. (2002.). *Poezija u zrcalu nastave*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Prilog

Anketni upitnik za učenike

Spol: m ž **Razred:** _____

**Ocjenom od 1 do 5 procijeni koliko ti se sviđa
čitanje pojedine vrste teksta.**

lirske pjesme	1	2	3	4	5
pripovijetke	1	2	3	4	5
romani	1	2	3	4	5
bajke	1	2	3	4	5
basne	1	2	3	4	5
drame (igrokazi)	1	2	3	4	5

**Ocjenom od 1 do 5 procijeni koliko ti se sviđa
čitanje pojedinih vrsta lirskih pjesma.**

pejzažne	1	2	3	4	5
domoljubne	1	2	3	4	5
ljubavne	1	2	3	4	5
šaljive	1	2	3	4	5

Preferences for reading and stimulating motivation for reading poetry among students of Grabrik Primary School, Karlovac

Summary

This paper discusses reading poetry within the general reading activity of different literary forms and reading of selected lyrical poems by the 6th - formers of *Grabrik* Primary School from Karlovac.

The aim of this research was to explore the interest of pupils for reading poetry, which is supposed to be slight, and to find the model which would motivate pupils for reading.

The processed data are the results of the questionnaire completed by 173 pupils of upper primary forms and sorted out according to gender and age.

Out of all literary forms, pupils like reading novels most. Girls enjoy reading more than boys, regardless of literary form. Statistical relevance with regard to gender is evident in reading poetry, novels and fairy tales. Reading of these three literary forms goes in favour of girls. It is statistically relevant that boys read patriotic poems more often than girls. Pupils of upper forms of primary school like reading poems that make them laugh most.

After the compilation and analysis of the results we started thinking about the types of activities that would encourage poetry reading among pupils. So far two sessions called *Reading under the stars* have been organized with the 6th –formers and performed as multimedia approach to poetry.

Key words: primary school, lyrical poetry, literary form, questionnaire, teaching method

